

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie stwierdzenia i wytknięcia uchybienia

Sądowi Rejonowemu w W.

w sprawie o sygnaturze II K (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 29 października 2019 r.,

odwołania Sędziego Sądu Rejonowego w W. – M.P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 1 kwietnia 2019 r., sygn. akt IV 1Ka (...)

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2019 r., sygn. akt IV 1 Ka (...), na podstawie art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U z 2019 r., poz. 52; powoływanej dalej jako u.s.p.), wytknął uchybienia Sądowi Rejonowemu w W. – orzekającemu jednoosobowo w składzie SSR M.P. – popełnione przy rozpoznawaniu sprawy z oskarżenia prywatnego M.C. przeciwko M.C., oznaczonej sygnaturą II K (...), w postaci oczywistej i rażącej obrazy przepisów postępowania, tj.:

- art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 51 § 2 k.p.k. i art. 87 § 1 k.p.k. w zw. z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. i w zw. z art. 98 § 3 k.r.o. oraz w zw. z art. 99 k.r.o., polegającej na nie podjęciu decyzji o umorzeniu postępowania, w sytuacji zaistnienia przesłanki braku skargi uprawnionego oskarżyciela;

- art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 60 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. poprzez nie podjęcie decyzji o umorzeniu postępowania, także w sytuacji, gdy czyn zawarty w prywatnym akcie oskarżenia wcześniej prokurator objął ściganiem z urzędu, a następnie postanowieniem Prokuratora Rejonowego w W. z dnia 30 listopada 2016 r., w sprawie PR 2 Ds. (...) umorzono w tej sprawie dochodzenie na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.;
- art. 367 § 1 i 2 k.p.k., art. 368 k.p.k., a także art. 394 k.p.k., poprzez dopuszczenie jako dowodów niewierzytelnych kopii fragmentów dokumentów, orzekając w przedmiocie wniosku dowodowego bez wysłuchania stanowiska pozostałych stron, w nieprawidłowej formie oraz stwarzając pozór dopuszczenia dowodu „z urzędu”.

SSR M.P. w złożonym odwołaniu wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, gdyż w rozpoznawanej sprawie nie doszło do oczywistej obrazy przepisów wskazanych w udzielonym wytyku.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W myśl przepisu art. 40 § 1 u.s.p., sąd apelacyjny lub sąd okręgowy, jako sąd odwoławczy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi. Nie ulega wątpliwości, że instytucja z art. 40 § 1 u.s.p. wykracza poza nadzór administracyjny nad działalnością sądów i jej stosowanie musi uwzględniać, że dotyczy sfery niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Zastosowanie tej instytucji stanowiącej środek nadzoru judykacyjnego, służącego, przede wszystkim, kształtowaniu prawidłowego orzecznictwa, wiąże się z oceną rangi naruszenia prawa, jego skutków i następstw dla rozstrzygnięcia sprawy. Stąd też w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że podstawą tzw. wytyku orzeczniczego, jest wyłącznie „oczywista” obrazy przepisów, co wskazuje na przypisanie decydującego znaczenia elementom obiektywnym. Wytknięcie można stosować, gdy oczywiste uchybienie (bezsportny błąd w stosowaniu prawa) ma pewien stopień wagi i znaczenia zarówno dla rozpoznawanej sprawy, jak i praktyki w innych sprawach (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23

lutego 2018 r., sygn. akt SNO 62/17, LEX nr 2449791 i z dnia 5 marca 2019 r., IV KO 8/19, LEX nr 2629876).

Z uwagi na treść zaskarżonego postanowienia, którym wytknięto Sądowi Rejonowemu w W. uchybienia w postaci „oczywistej i rażącej” obrazu prawa zaznaczyć trzeba, iż podstawą udzielenia wytyku może być jedynie stwierdzenie „oczywistej” obrazu prawa – przepis art. 40 § 1 u.s.p. nie posługuje się pojęciem „rażącej” obrazu prawa.

Oznacza to, że nie każde uchybienie mające postać rażącego naruszenia prawa, skutkującego w postępowaniu odwoławczym, kasacyjnym lub wznowieniowym uchyleniem lub zmianą zaskarżonego orzeczenia może być uznane za oczywistą obrazę prawa w rozumieniu art. 40 § 1 u.s.p.

Patrząc z tej perspektywy na uchybienia wytknięte Sądowi Rejonowemu w W. stwierdzić należy, że nie spełniają one tego kryterium, co nie zmienia faktu, że rację miał Sąd odwoławczy, uznając, iż wyrok Sądu Rejonowego został wydany z naruszeniem prawa, które oceniać należy w kategoriach bezwzględnych przyczyn odwoławczych.

W realiach procesowych rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy sprawy nie może stanowić podstawy stwierdzenia oczywistej obrazu prawa sytuacja opisana w *tiret* pierwsze, zakwalifikowana przez Sąd odwoławczy jako brak skargi uprawnionego oskarżyciela

Nie ulega wątpliwości, że na poziomie samej tylko treści wymienionych przez Sąd Okręgowy przepisów art. 51 § 2 k.p.k. i art. 87 § 1 k.p.k. w zw. z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. w zw. z art. 98 § 3 k.r.o. oraz art. 99 k.r.o. kwestia uprawnień rodzica małoletniego pokrzywdzonego do wykonywania jego praw w postępowaniu z oskarżenia prywatnego przeciwko drugiemu z rodziców, któremu przysługuje władza rodzicielska nie jawi się jako oczywista i jednoznaczna, skoro wymagała rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów i podjęcia uchwały (uchwała z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/10), której wydanie uzależnione było od wystąpienia poważnych wątpliwości co do wykładni prawa.

Powyższe mogłoby zatem wskazywać, że uchybienie stwierdzone w wytyku nie tyle wynika z oczywiście błędnej wykładni prawa, co nieznajomości lub kontestacji utrwalonej, jak się już wydaje, linii orzeczniczej Sądu Najwyższego.

Lektura akt sprawy prowadzi jednak do wniosku, że zarówno Sąd Rejonowy jak i uczestnicy toczącego się postępowania mieli świadomość problemu reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego, który został rozwiązany błędnie. Oceniając krytycznie postępowanie Sądu Rejonowego w tym zakresie, nie można jednak stwierdzić, że było ono zupełnie bezrefleksyjne. Trudno przecież pominąć, że postanowieniem z dnia 26 czerwca 2017 r., IV Nsm (...), Sąd Rejonowy w W., orzekając w innym składzie, na wniosek M.C., który wniósł prywatny akt oskarżenia, ustanowił dla małoletniego pokrzywdzonego kuratora celem reprezentowania jego interesów w postępowaniu wszczętym wniesieniem tego aktu oskarżenia. Niezależnie od tego, jak jego rola procesowa była określana w protokołach czynności procesowych, wyznaczony małoletniemu pokrzywdzonemu kurator uczestniczył w rozprawie i popierał oskarżenie.

Charakteru oczywistej obrazy prawa nie ma również uchybienie wymienione w tiret drugie zaskarżanego postanowienia. Przekonuje o tym chociażby treść wywodów Sądu Okręgowego przedstawionych w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 kwietnia 2019 r., IV 1 Ka (...), uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 marca 2019 r. oraz uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, które mimo swej obszerności, nie pozwoliły samemu Sądowi odwoławczemu na wyrażenie jednoznacznej oceny prawnej stwierdzonego uchybienia. Gdyby było inaczej, to z pewnością nie byłoby ono kwalifikowane jednocześnie jako zignorowanie dwóch wykluczających się negatywnych przesłanek procesowych – z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Co więcej, w postanowieniu z dnia 13 marca 2019 r., sygnalizującym możliwość wytknięcia uchybienia, Sąd Okręgowy wskazał trzecią drogę oceny stwierdzonego przez siebie uchybienia, uznając je stanowczo za naruszenie przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Nie stanowi w końcu podstawy do udzielenia wytyku judykacyjnego stwierdzenie przez Sąd Okręgowy nieprawidłowości w zakresie stosowania przepisów art. 367 § 1 i 2 k.p.k., art. 368 k.p.k. i art. 394 k.p.k. Widoczny w zapisach protokołu rozprawy i treści uzasadnienia wyroku brak staranności i dbałości o poprawność proceduralną podejmowanych czynności słusznie spotkał się z krytyką Sądu odwoławczego, a Sąd Najwyższy daleki jest od aprobaty postępowania Sądu Rejonowego. Rzecz jednak w tym, że tego rodzaju

postąpienia, jak np. dopuszczenie dowodu z urzędu zarządzeniem Przewodniczącego a nie postanowieniem Sądu, uczynienie przedmiotem dowodu nieuwierzytelnionych kserokopii fragmentów dokumentów urzędowych, czy też przeprowadzenie tej czynności bez odebrania i odnotowania w protokole stanowisk wszystkich stron, będące w ocenie Sądu odwoławczego wyrazem „braków o charakterze warsztatowym”, nie mogą zostać zakwalifikowane jako taka obraza przepisów, która jest obrazą oczywistą, w rozumieniu przepisu art. 40 § 1 u.s.p.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak na wstępie.

as